

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1924 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Konungen rörande åtgärder i syfte att ombilda jordbrukarbanken till en verklig jordbrukets bank m. m.

I två likalydande, till bankoutskottet hänvisade motioner, väckta den ena nr 140 inom första kammaren av herr *Ernst Svenson* i Eskhult jämte fyra andra av kammarens ledamöter och den andra inom andra kammaren nr 266 av herrar *Lindgren* i Dingelvik och *Pettersson* i Stäringe, har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Konungen begära skyndsamt utredning och, om utredningen därtill ger anledning, förslag till sådana ändringar av gällande lagstiftning angående jordbrukskrediten och bankerna i enlighet med ovan antydda riktlinjer, att Jordbrukarbanken under anknytning till jordbrukskassorna och centralkassorna för jordbrukskredit må bli en verklig jordbrukets bank».

Till stöd för berörda hemställan anföres i motionerna följande.

»Enligt gällande lag av 18 juni 1915 kan 'ekonomisk förening, som utgör sammanslutning för ett eller flera län av ekonomiska föreningar med ändamål att var inom sin ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk' såsom s. k. *centralkassa för jordbrukskredit* vinna godkännande från det allmännas sida och därigenom erhålla rätt att mottaga insättningar dels å sparkasse- dels å vissa andra bankmässiga räkningar, å vilka uttag vid anfordran ej kunna av insättare påfordras. Centralkassans medlemmar utgöras sålunda av lokala ekonomiska föreningar med liknande ändamål, s. k. *jordbrukskassor*, (minst 10 med minst 6,000 kr. insatt kapital enligt K. K. 11 juli 1918 S. F. S. nr 596), men därjämte kunna även andra lokala ekonomiska föreningar än jordbrukskassor på vissa villkor och enligt särskilda bestämmelser särskilt rörande lånerätten i centralkassan (i K. K. 11 juli 1918 S. F. S. nr 597) intagas såsom medlemmar. Jordbrukskassorna hava fått möjlighet att med sparbank träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditvräkning, varjämte dylika såväl centralkassor som lokala jordbrukskassor under viss tid kunna erhålla av statsmedel bidrag utan återbetalningsskyldighet till de årliga förvaltningskostnaderna med rätt för staten att förordna ombud för tillsyn över kassans verksamhet. Dessutom har till riksbanken överlämnats svenska statsobligationer till visst värde såsom gemensam pant för centralkassans samtliga förbindelser att på visst sätt och under vissa förutsättningar användas till täckande av kassans fordringsägares eljest otillräckligt skyddade anspråk. Villkoren för godkännande från statens sida av centralkassor och jordbrukskassor äro bestämda i K. K. av 18 juni 1915 (S. F. S. nr 236 och 237, med ändringar av 18 febr. 1916, 11 juli 1918, resp. 11 juli 1918 och 30 april 1920).

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 8 saml. 30 häft. (Nr 35.)

Jämlikt dessa villkor skall jordbrukskassa organiseras såsom ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet och bestå av minst 15 medlemmar, vare sig svenska i Sverige bosatta undersåtar eller svensk kommun eller svenskt jordbruksaktiebolag eller svensk ekonomisk förening. Delaktighet i kassa beräknas efter det antal hektar jord, för vilket inträde enligt givna särskilda regler vunnits och den medför lånerätt för högst 200 kr. per delaktighetshektar. Insatsen skall vara minst 10 kr. för varje påbörjat tiotal delaktighetshektar med eventuell rätt till utdelning efter räntefoten för sparkasseräkning eller högst 5 %. Verksamheten avser dels direkta lån dels förmedling av växellån i och för inköp av djur, maskiner, utsäde, fodermedel m. m., smärre grundförbättringar, vissa ekonomiserande anläggningar och skogsodlingar m. m., rörelsemedel för binäring eller driften under tider av låg avkastning m. m. Även centralkassa skall organiseras som ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet för medlemmarna, vilkas insatser skola utgöra minst 400 kr. för en var och i övrigt ordnas efter särskilda regler. Centralkassan skall bereda direkta lån eller växellån endast åt sina medlemmar, och dessas lånerätt är efter vissa regler begränsad inom växande maximibelopp i viss relation till ansvaret för centralkassans förbindelser. Centralkassa kan för anslutna jordbrukskassor öppna depositions-, giro- och löpande räkning samt såväl för dessa kassor själva som för deras särskilda medlemmar sparkasseräkning. Även jordbrukskassa må i viss utsträckning med medlem kunna öppna kreditiv eller löpande räkning samt sparkasseräkning.

Huru stor betydelse än dessa kreditanstalter för jordbruket må tillerkännas, lärer icke kunna påstås, att genom dem blivit tillräckligt sörgt för det legitima behov av billig kredit, som för jordbruksnäringen förefinnes och för dess vidare utveckling såsom landets modernäring också är i högsta grad förtjänt av beaktande. Alltjämt nödgas flertalet jordbrukare för sina kreditbehov anlita de vanliga affärsbankerna och där betala räntor och kostnader, som alltför mycket tynga deras ändock hårt belastade näring. De restriktioner i fråga om tillåtna bankräkningar, in- och utlåning, som lagstiftningen rörande central- och jordbrukskassor innehåller och från sina utgångspunkter helt naturligt måste innehålla, visa i sin mån, att dessa kassor icke kunna helt fylla behoven, i all synnerhet som de därigenom icke hava möjlighet att på ett effektivt sätt konkurrera med affärsbankerna vare sig om in- eller utlåning från jordbruksidkarnes sida. Vad som erfordras, synes därför vara dels en *bank av vanlig banktyp, men inriktad på uppsamlande och tillhandahållande av jordbrukets sparmedel för jordbrukets och landsbygdens behov, dels en särskild lagstiftning som i nödig utsträckning möjliggör och säkerställer för jordbruket en lånerörelse på billigare villkor än i de på andra mål inriktade affärsbankerna utan att äventyra bankens solidaritet och räntabilitet.*

Med startandet av Svenska Lantmännens bank avsågs förvisso att fylla här angivet ändamål, men av förhållanden, som här icke behöver omnämnas, förfelades syftet med densamma. På grund av statsmakternas ingripande kom under förra året A. B. Jordbrukarbanken till stånd, närmast i syfte att, utan förlust för insättarna, avveckla Svenska Lantmännens banks förbindelser och fortsätta verksamheten med särskild hänsyn tagen till Jordbrukarnas Kooperativa föreningar. Jordbrukarbanken och dess föregångare äro sålunda såväl genom sin tillkomst som benämning direkt inriktade på en verksamhet av den art som först och främst avser att tillgodose jordbruksnäringens kreditbehov. Det synes emellertid, som om en i olika avseenden företagen ombildning av Jordbrukarbanken skulle vara önskvärd, för att den skall bliva lämplig för sitt ändamål som en jord-

bruksnäringens speciella kreditanstalt. Den viktigaste förutsättningen här för torde vara att aktiemajoriteten kommer att ägas av jordbruksnäringens utövare.

Från vissa håll har framhållits, att statsmakternas ingripande vid startandet av Jordbrukarbanken skulle vara tillfälligt och att företaget ju förr dess hellre bör avvecklas och staten på det sättet frigöras från sitt intresse uti detsamma. En dylik avveckling behöver emellertid varken påskyndas eller innebära bankens upphörande. Tvärtom synes det vara lämpligt att redan nu inrikta avvecklingen på det bestämda målet, att banken skall fortsätta, men att statens där bundna medel efter hand frigöras genom att övertagas av särskilda jordbruksorganisationer, vilka skulle bli de egentliga aktieägarna och därmed de över bankverksamheten bestämmande. Om Jordbrukarbanken härigenom bleve den egentliga kreditanstalten för jordbruket, bortsett från Allmänna hypoteksbanken och dess hypoteksföreningar, skulle såväl centralkassorna för jordbrukskredit som de lokala jordbrukskassorna i sin nuvarande form bli mindre behövliga och kunde genom ombildning också fullt ersättas. För en sådan ombildning synas vissa riktlinjer önskliga och möjliga.

Vad först *centralkassorna* angår, skulle deras syfte vid en dylik ifrågasatt utvidgning av Jordbrukarbankens verksamhet begränsas till förvärv och förvaltning av aktierna i Jordbrukarbanken. Centralkassorna skulle härtill erhålla nödiga medel genom insatser av sina medlemmar, men då kassornas uppgift icke skulle sträcka sig längre än till förvärv av och förvaltning av förvärvade aktier, borde givetvis nu gällande regler om insatser och delaktighet undergå rätt väsentliga förändringar. Den utdelning å centralkassas aktier i banken, som erhållas i enlighet med bankstämans beslut, liksom kassans möjliga övriga tillgångar borde insättas i Jordbrukarbanken, som för sin verksamhet måste äga tillräckligt antal lokala kontor, samt av kassans delägare disponeras uteslutande för samfälliga behov vare sig genom fondering eller genom anslag för vissa för jordbruket i orten allmännyttiga ändamål, men aldrig för utdelning till kassans medlemmar.

Beträffande härefter centralkassornas delägare, vilka uteslutande borde bestå av lokala, godkända *jordbrukskassar*, så böra dessa på det sätt ombildas, att de egentligen bli låneförmedlare mellan Jordbrukarbanken och jordbrukarne. Å ena sidan bör sålunda jordbrukskassa i Jordbrukarbanken — eller, där kontor för denna saknas, möjligen i lokal sparbank, som är villig öppna räkning med kassan — erhålla kredit på billigaste möjliga villkor och med minsta möjliga vinst för banken intill belopp, för vilka kassan kan med sina tillgångar ställa betryggande säkerhet. Å andra sidan bör jordbrukskassa, vars verksamhetsområde liksom enligt nu gällande rätt icke bör vara större, än att »kassans medlemmar kunna förutsättas känna varandras personliga och ekonomiska förhållanden», på i huvudsak samma villkor, på vilka den själv hos banken erhåller kredit, giva sådan åt sina delägare för väsentligen redan nu bestämda ändamål. Den säkerhet kassan för sådant lån måste erhålla, synes lämpligen böra bestå av inteckning i låntagarens såväl *jord* som levande och döda inventarier, skörd däri inberäknad, varför läser erfordras ny lagstiftning ang. jordbruksförlagsinteckning; därjämte har givetvis kassan att i varje fall pröva, hur långt den begärda krediten bör kunna beviljas även med hänsyn till lånesökandens person. Då emellertid jordbrukskassorna böra vara berättigade att även på annat sätt än genom direkt lån förmedla anskaffandet av nödig materiel m. m. till sina delägare, bör delägarskapet grundas på viss insats och bidragsplikt, vare sig denna ordnas på grunder, som i huvudsak, om än med vissa lindringar, likna de nu gällande, eller på andra grunder, som genom

en närmare utredning kunna finnas lämpliga. Såsom självklart bör dock icke, vid en sådan utredning, anses, att jordbrukskassa bör bildas såsom ekonomisk förening med begränsad personlig ansvarighet, utan frågan om den form, som är lämplig för ett effektivt tillgodoseende av de önskemål, hela denna organisation avser att förverkliga, bör göras till föremål för en förutsättningslös utredning.»

Utskottet.

Jordbrukets speciella kreditbehov pläga uppdelas i tre större kategorier, den *primära fastighetskrediten*, som har till ändamål att förmedla fastighetsomsättningen och underlätta förvärvandet av lämpligt bruksområde, den *sekundära fastighetskrediten* med huvudsakligt ändamål att bereda tillgång till det kapital, som erfordras för anläggningar och förbättringsarbeten, vilka endast efter längre tid kunna beräknas återgälda nedlagda kostnader, samt slutligen själva *driftkrediten*, som avser att i första hand täcka de regelbundet återkommande behoven av rörelsekapital men även att möjliggöra sådana förbättringsåtgärder, som kunna förväntas mycket snart återgäldas genom ökad avkastning från fastigheten.

Frågan om lämpliga åtgärder för ordnandet av jordbrukets kreditförhållanden har sedan länge varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Man har därvid först inriktat sig på att söka förbättra förhållandena på driftkreditens område. Utskottet vill i detta avseende erinra, att Kungl. Maj:t efter åtskilliga förarbeten till 1915 års riksdag avlät proposition angående åtgärder från det allmännas sida för beredande av driftkredit åt *idkare av mindre jordbruk*. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle denna kredit ordnas på kooperativ grund genom bildande av dels smärre lokalföreningar, *jordbrukskassor*, och dels större föreningar, utgörande sammanslutningar av jordbrukskassorna för ett till tre län och med benämning *centralkassor* för jordbrukskredit.

Jordbrukskassor och centralkassor, som vunne godkännande från det allmännas sida, skulle erhålla statsbidrag, de förra till förvaltningskostnader under viss tid, de senare till såväl organisations- som förvaltningskostnader. För att vinna dylikt godkännande skulle kassorna vara organiserade såsom ekonomiska föreningar med begränsad personlig ansvarighet samt i stadgarna innehålla vissa bestämmelser, sålunda för jordbrukskassor bland annat angående rätt till delaktighet och delägares lånerätt. För rörelsen erforderligt kapital skulle erhållas dels genom *inlåning*, vartill viss rätt medgavs, dels ock genom anlåtande av kredit, därvid särskilt möjlighet till lån från postsparbanken och pensionsfonden bereddes. Härjämte skulle för varje godkänd centralkassa från riksgäldskontoret till riksbanken överlämnas statsobligationer till värde av 100,000 kronor att av riksbanken innehavas såsom en gemensam pant för samtliga centralkassans förbindelser.

Kungl. Maj:ts proposition bifölls av riksdagen.

Utskottet anser sig vidare böra erinra därom, att de år 1915 av statsmakterna fastställda bestämmelserna sedermera undergått vissa ändringar. Efter propositioner till riksdagen åren 1918 och 1920 höjdes statsbidragen, varjämte de senaste årens riksdagar, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag med-

givit centralkassorna viss tillfällig förhöjning i statsbidraget. Dessutom har år 1918 efter riksdagens hörande dels beslutits vissa ändringar i bestämmelserna för godkännande av jordbrukskassor och centralkassor, varigenom bland annat medlems i jordbrukskassa lånerätt ökats, dels ock medgivits rätt för centralkassa att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor. I samband härmed beslöt riksdagen, på grund av väckta motioner, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning, huruvida och i vad mån åtgärder från statens sida kunde vidtagas till den *sekundära fastighetskreditens* ändamålsenliga ordnande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Det må vidare erinras, hurusom vid 1921 års riksdag motioner väcktes med hemställan om utredning och förslag rörande en reform av jordbrukets kreditväsen. Bankoutskottet avgav utlåtande över motionerna och hemställde om avlåtande av en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet. Vid utlåtandet hade fogats en av fyra ledamöter avgiven reservation, däri — under erinran om bland annat den av 1918 års riksdag begärda utredningen i ämnet — hemställdes, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Vid ärendets behandling antog första kammaren det förslag, som innefattades i nyssnämnda reservation, varemot andra kammaren biföll utskottets hemställan. Frågan hade alltså för det dåvarande förfallit.

Emellertid hade även från centralkassornas sida gjorts framställningar, avseende *ökad lånerätt* åt jordbrukskassornas medlemmar, varjämte åtskilliga andra framställningar i samma ämne inkommit till jordbruksdepartementet.

Den 22 juni 1921 anmälde dåvarande chefen för jordbruksdepartementet för Kungl. Maj:t 1918 års riksdags förut omförmälda skrivelse, i vad den avsåg den sekundära fastighetskrediten, ävensom i samband därmed framställningar i ämnet från landets centralkassor. Dessa framställningar avsågo åtgärder dels för sådan lagändring, att jordbrukare, såväl ägare som arrendator, erhöles rätt att låta gäldintekna för vederbörande egendoms drift nödiga levande och döda inventarier, dels ock för beredande av möjlighet för jordbrukskassor och centralkassor att lämna sina medlemmar effektivare stöd vid uppsättning och drift av jordbruk, ävensom att en av penningvärdets fall motiverad tillfällig extra lånerätt skulle på vissa villkor medgivas jordbrukskassorna och deras medlemmar, i vilket syfte centralkassorna skulle erhålla rätt till *ökad inlåning*.

Vid ärendets föredragning meddelade departementschefen, att inom departementet statskonsulenten för egnahemsväsendet utarbetat en promemoria i ämnet, däri han uttalat den mening, att den sekundära fastighetskrediten, vad jordbruket beträffade, borde ses i sammanhang med jordbrukets övriga kreditfrågor liksom med jordbrukets och landsbygdens penningomsättning över huvud taget. Vidare förklarade departementschefen, att han ansåge en utredning uti här ifrågavarande ämne vara av behovet påkallad, och ej minst syntes det vara av intresse att få de nuvarande förhållandena på

området objektivt belysta. Därjämte syntes det honom lända frågans lösning till båtad, att densamma vid utredningen ställdes i sitt rätta samband med övriga kredit- och penningomsättningsfrågor, på sätt i promemorian angåves.

Utredandet av frågan om den *sekundära jordbruksfastighetskrediten* borde, såsom statskonsulenten närmare utvecklat, förenas med ytterligare utredning och förnyad prövning av frågan om driftkreditens bästa ordnande genom driftkreditföreningarna. Härvid borde särskilt undersökas, huruvida behov föreläge av en för samtliga landets kreditföreningar *central penninginrättning*, och, därest sådant behov skulle föreligga, framlägga förslag till åtgärder, som från statens sida kunde finnas erforderliga och lämpliga i dylikt syfte.

Med hänsyn till senaste tidens utveckling vid jordbruket, kännetecknad av avsevärd stegring i inventariikapitalet, syntes det statskonsulenten lämpligt, att utredningen även utsträcktes till att omfatta den av centralkassorna i en av nyssnämnda framställningar upptagna frågan om jordbrukskredit mot lagstadgad säkerhet i jordbrukets inventarier, vilken fråga jämväl tidigare från olika håll och i olika sammanhang framförts.

I anledning av vad sålunda förekommit och då utredningen syntes böra anförtros åt särskilda sakkunniga, beslöt Kungl. Maj:t bemyndiga chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för att, med beaktande av angivna synpunkter, verkställa utredning, *dels* huruvida och i vad mån åtgärder från statens sida kunde och lämpligen borde vidtagas för den sekundära fastighetskreditens ändamålsenliga ordnande, i sammanhang varmed jämväl borde övervägas spörsmålet om inteckningsrätt i jordbruksinventarier, *dels* huru nämnda kredit, särskilt vad jordbruket och landsbygden anginge, kunde på bästa sätt organiseras och inordnas i kreditgivningen och penningomsättningen i allmänhet, *dels ock* rörande de jämkningar, som, på grund av den sekundära kreditens ordnande eller eljest, borde företagas i gällande bestämmelser för driftkreditföreningarna.

I enlighet härmed tillkallade chefen för jordbruksdepartementet berörda den 22 juni 1921 såsom sakkunniga riksgäldsfullmäktigen H. Tamm, med uppdrag för honom tillika att vara de sakkunnigas ordförande, samt hovrättsrådet S. Lawski, statskonsulenten A. Östergren, ledamoten av andra kammaren S. Jönsson i Fridhill, ledamoten av första kammaren E. Svenson i Eskhult och godsägaren A. Sundberg, Barksäter.

Med skrivelse den 14 oktober 1922 överlämnade därefter bemälda sakkunniga förslag, avseende *dels* höjning av maximigränsen för den primära jordbruksfastighetskrediten, *dels* ock viss ändring av sättet för fastighetsvärdebestämmande (s. k. överslagsvärdering vid sidan av nuvarande hypoteksvärdering). I sistnämnda avseende har proposition avlåtits till innevarande års riksdag.

Kungl. Maj:t beslöt emellertid den 30 november 1922, att bland annat det utredningsarbete, som anförtrotts åt ovannämnda sakkunniga, skulle upphöra senast med utgången av därpå följande december månad. I anledning härav överlämnade de sakkunniga med skrivelse den 30 berörda december utredningsmaterialet i befintligt skick och lämnade samtidigt en kort översikt av arbetets gång och läget vid dess upphörande.

Ehuru utredningsarbetet alltså icke hunnit slutföras, hade likväl beträffande frågan om de jämkningar, som borde företagas i de för driftkreditföreningarna gällande bestämmelser, arbetet fortskridit så långt, att det samma kunnat läggas till grund för utarbetande av förslag till ifrågavarande ändringar. Dessa förslag hava inom jordbruksdepartementet utarbetats av en utav de sakkunniga, nämligen statskonsulenten för egnahemsväsendet, och innefattas uti en den 20 oktober 1923 dagtecknad promemoria.

Över berörda förslag hava yttranden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret och i riksbanken, bank- och fondinspektionen, lantbruksstyrelsen, överståthållarämbetet samt av vissa länsstyrelser.

Med anledning av de sålunda inkomna yttrandena och i anslutning till dem har statskonsulenten för egnahemsväsendet såsom ytterligare motivering i vissa punkter den 11 sistlidna februari avgivit en ny promemoria i ärendet.

I motionerna framhålles — efter en redogörelse för gällande bestämmelser rörande jordbrukskassor och centralkassor samt deras verksamhet — att, även om man måste tillerkänna ifrågavarande kreditanstalter stor betydelse för jordbruket, man likväl genom dem icke kunde anses hava i tillräcklig grad sörgt för jordbruksnäringens legitima behov av billig kredit. Motionärerna erinra, hurusom flertalet jordbrukare för sina kreditbehov alltjämt nödgades anlita affärsbankerna samt där betala räntor och kostnader, varigenom deras redan hårt belastade näring komme att ytterligare betungas. De omnämnda kassorna vore icke i stånd att fylla kreditbehoven, helst de icke hade möjlighet att på ett effektivt sätt konkurrera med affärsbankerna vare sig om in- eller utlåning från jordbrukarnas sida. Motionärerna vilja därför förorda skapandet av *dels* en bank utav vanlig banktyp, närmast avsedd att uppsamla och tillhandahålla jordbrukets sparmedel för jordbrukets och landsbygdens behov, *dels ock* en särskild lagstiftning, som i nödig utsträckning för jordbruket kunde möjliggöra och säkerställa en lånerörelse på billigare villkor än de på andra mål inriktade affärsbankerna utan att äventyra bankens solidaritet och räntabilitet.

Det framhålles vidare, hurusom med startandet av aktiebolaget svenska lantmännens bank avsågs att fylla nyss angivna ändamål, men att detta syfte förfelats. Sedan genom statsmakternas ingripande bankens verksamhet övertagits av aktiebolaget jordbrukarbanken, förmena motionärerna, att denna borde i ovanberörda syfte omskapas till en jordbruksnäringens speciella kreditanstalt. Den viktigaste förutsättningen härför vore emellertid, att aktiemajoriteten i banken komme att ägas av jordbruksnäringens utöfvare. Därjämte borde en omorganisation av jordbrukskassorna och centralkassorna ske efter vissa angivna riktlinjer.

Främjandet av jordbrukets utveckling har städse varit en angelägenhet av stor betydelse i vårt land, där en väsentlig del av befolkningen för sin utkomst är hänvisad till denna näring. Statsmakterna hava också vidtagit en mångfald åtgärder i berörda syfte. Särskilt under de senaste åren har man inriktat sig på att förbättra de ekonomiska villkor, under vilka jord-

bruket arbetar, och därvid sökt tillgodose jordbrukets kreditförhållanden. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, har man skapat ett nytt system av kreditinrättningar, byggt på kooperativ grund, och är ifrågasvarande spörsmål alltjämt föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Att under sådana förhållanden och innan måhända tillräcklig erfarenhet vunnits rörande tillämpningen av detta nyligen införda creditsystem nu avlåta en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t, anser utskottet icke vara lämpligt, allra minst med de av motionärerna angivna, oklara riktlinjerna. Ett genomförande av motionärernas förslag skulle för övrigt med nödvändighet förutsätta anskaffande av ett högst betydande kapital, vilket torde vara förenat med så mycket större olägenheter, som redan med nuvarande organisation det synes hava erbjudit svårigheter att förse centralkassorna med erforderliga medel. I varje fall läser man böra avvakta resultatet av den inom jordbruksdepartementet pågående utredningen i ämnet. Under sådana omständigheter har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till här föreliggande motioner.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner I: 140 och II: 266 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Lindley*, *Björnsson*, *Vindahl*, *Lindgren*, *Ström*, *Clemedtson*, *Abrahamsson* och *Bodin*;

av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Gustafsson* i Örebro, *Winkler*, *Ryberg*, *Höglund*, *Paulsen* och *Jönsson* i Fridhill.